

METODIKA

**Klimatická adaptace v praxi:
víkendový program
pro mládež 15–20 let**

Hnutí
Brontosaurus

Jak s metodikou pracovat

Tato metodika slouží především **organizátorům víkendových akcí Hnutí Brontosaurus**, kteří chtějí do svých programů přirozeně zapojit **klimatické a environmentální vzdělávání**. Pomáhá připravit a vést akce podle brontosauří metody: spojení **dobrovolnické práce pro přírodu s učením, lokalitou, prožitkem a osobním rozvojem účastníků**.

K čemu metodika slouží

- jako **praktický nástroj** pro přípravu, vedení a vyhodnocení víkendových akcí,
- jako **vzdělávací opora** pro nové organizátory,
- jako **inspirace** pro zkušené vedoucí, kteří chtějí posílit vzdělávací rozměr svých akcí.

Jak metodiku používat

Každá kapitola nabízí:

- vysvětlení **smyslu**,
- praktické **tipy a postupy**,
- **nástroje** použitelné v terénu.

Metodiku můžeš číst po částech podle fáze akce, nebo jako celek od přípravy po závěrečnou evaluaci. Pomůže ti vytvářet akce, které vzdělávají, propojují a posilují vztah mladých lidí k přírodě i k sobě navzájem.

Autorský tým: Nomuun Batchuluun Prachař,
Anežka Štěpánková
Spolupracovala: Rozálie Jandová
Odborná konzultace: Daniela Syrovátková, Dan Farkač
Grafická úprava: Šárka Čaklová
Fotografie pochází z fotoarchivu Hnutí Brontosaurus
Vydalo: Hnutí Brontosaurus, Brno 2025

Děkujeme všem, kteří se na publikaci podíleli.

Obsah metodiky

Úvod.....	4
1. Cílová skupina a vzdělávací rámec.....	5
2. Teoretická východiska metodiky.....	6
3. Příprava víkendové akce.....	8
4. Realizace akce.....	12
5. Evaluace akce.....	17
6. Ukázkový scénář víkendové akce.....	20
7. Praktické nástroje.....	21
8. Doporučení pro udržitelnost.....	23
9. Sedmero pro organizátora.....	25
Závěr.....	26
Zdroje.....	27

Úvod

Tato metodika vznikla jako **podpora pro organizátory:ky a lektory:ky** Hnutí Brontosaurus, kteří připravují víkendové vzdělávací akce na téma klimatická změna a adaptace krajiny pro mládež ve věku 15–20 let. Pomáhá spojovat **dobrovolnictví, učení a prožitek** do smysluplného celku, který rozvíjí vztah k přírodě i k sobě navzájem.

Proč tato metodika vznikla

Brontosauří akce jsou místem, kde se setkává **dobrovolnická práce, přátelství a vztah k místu**. V době klimatické krize se přirozeně stávají i pro učení o světě, v němž žijeme, a o možnostech, jak jej změnit k lepšímu. Mladí lidé zde mohou **poznávat, prožívat a společně hledat řešení** reálných problémů v krajině i komunitě.

Z čeho metodika vychází

Metodika propojuje tři přístupy:

- **Klimatické vzdělávání** (MŽP 2021 – Klima se mění – a co my?) – vede k pochopení souvislostí a k aktivnímu jednání.
- **Environmentální výchova** Hnutí Brontosaurus – rozvíjí zážitek, vztah k místu, společenství a neformální učení.
- **Didaktické principy Lipky** – model „Učení přírodou“ (evokace – prožitek – bádání – souvislosti – reflexe – akce), přirozeně uplatnitelný v rytmu víkendové akce.

Zároveň čerpá z publikace Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání (Lipka 2012), která vymezuje čtyři složky environmentálního učení: poznávání – prožívání – jednání – spolupráci. Tyto složky tvoří základ vzdělávacího rámce metodiky.

Jak metodika pracuje s účastníky

Účastník je vnímán jako **aktivní participující** – má prostor tvořit, sdílet, rozhodovat a přinášet vlastní nápady. Úlohou organizátora je **role průvodce** – člověka, který provází, naslouchá, inspiruje a klade otázky. Učení vzniká přirozeně: ze zkušenosti, skrze zážitek a společnou reflexi k pochopení a jednání.

Cíle metodiky

Posílit kvalitu víkendových akcí Hnutí Brontosaurus o rozměr klimatické a environmentální vzdělávání. Nabídnout pedagogické postupy a nástroje pro práci s mládeží 15–20 let. Podpořit organizátory, aby z dobrovolnictví dokázali vytěžit nejen práci pro přírodu, ale i vzdělávací a formativní zkušenost. Vést mladé lidi k porozumění souvislostem, k vztahu k přírodě a k tomu, aby dokázali jednat v duchu udržitelnosti a naděje.

1. Cílová skupina a vzdělávací rámec

Metodika je určena pro mládež 15–20 let, která se účastní víkendových akcí Hnutí Brontosaurus. V tomto věku mladí lidé hledají své místo, hodnoty a smysl. Chtějí jednat, být součástí komunity a dělat věci, které mají dopad. Na víkendovce získávají zkušenost s dobrovolnictvím, spoluprací a péčí o přírodu – z vlastního prožitku, ne z přednášek.

Role průvodce

Průvodce není učitel ani vedoucí shora. Je to člověk, který spolu s účastníky tvoří atmosféru víkendovky – pomáhá jim objevovat, propojovat práci s přírodou a smyslem. Dává prostor jejich nápadům, klade otázky místo odpovědí a naslouchá s respektem.

Vytváří bezpečné a přátelské prostředí, kde se každý může zapojit, zkusit a růst. Podporuje zodpovědnost, spolupráci a radost z objevování – v duchu „učíme se tím, co děláme“.

Vzdělávací rámec

Vzdělávání v Hnutí Brontosaurus vychází z myšlenky, že nejvíc se učíme tím, co **prožíváme** a **děláme společně**.

Nejde o přenos informací, ale o zkušenost, která mění postoj – k přírodě, lidem i sobě.

Brontosauří akce propojují tři roviny:

1. **činnost** – dobrovolnická práce, která má skutečný dopad.
2. **prožitek** – silná osobní zkušenost s přírodou, skupinou a sebou.
3. **reflexe** – společné sdílení, pojmenování souvislostí, hledání smyslu.

Tyto roviny se přirozeně prolínají během celé akce – od pátečního seznámení až po nedělní odjezd.

Účastníci se tak učí z **vlastního jednání**, ne z teorie.

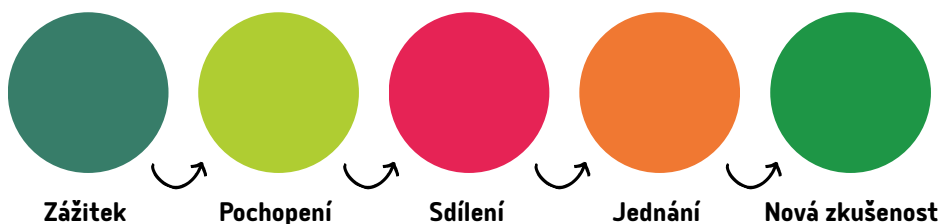
Cíle vzdělávání na víkendovkách

- rozvíjet **vztah k přírodě** skrze přímý kontakt a prožitek,
- podporovat **spolupráci**, odpovědnost a respekt ve skupině,
- porozumět souvislostem mezi **krajinou, klimatem** a našimi **činy**,
- probudit vnitřní motivaci jednat a **pečovat** o svět kolem sebe.

Jak učení probíhá

Učení na víkendovce má cyklický charakter:

Tento přirozený rytmus se opakuje v různých situacích – při práci, ve večerním programu i při neformálním rozhovoru. Smyslem není zvládnout „učivo“, ale rozvinout vztah a kompetence, které zůstanou dlouhodobě.

Čtyři rozměry brontosauřího vzdělávání

Rozměr	Co rozvíjí	Jak se projevuje na víkendovce
Vědět	Porozumění přírodě, krajině a souvislostem lidské činnosti.	Krátké vysvětlení nebo příběh místa, pozorování v terénu, badatelské aktivity.
Cítit	Emoce, vztah k přírodě, empatii a schopnost vnímat krásu a hodnotu místa.	Smyslové aktivity, ticho v přírodě, sdílení pocitů po práci, vnímání atmosféry.
Jednat	Schopnost převádět poznání do konkrétních činů a rozhodnutí.	Dobrovolnická práce, návrhy opatření, miniprojekty, každodenní ohleduplnost, týmová práce, společné rozhodování, reflexní kruh, péče o skupinu.
Spolupracovat	Komunikaci, odpovědnost, důvěru a respekt ke druhým.	Týmová práce, společné rozhodování, reflexní kruh, péče o skupinu.

2. Teoretická východiska metodiky Zážitkové a neformální učení

Základem vzdělávání v Hnutí Brontosaurus je **zážitková pedagogika** – poznání, které vzniká z vlastní zkušenosti. Učíme se nejvíce tím, co děláme, ne tím, co slyšíme. Účastník prožívá, zkouší, reflektuje, a tím pochopí souvislosti. Neformální prostředí víkendovky (společná práce, vaření, večerní program) přirozeně podporuje otevřenost a spolupráci.

Učení zkušeností

Každý zážitek má tři kroky:

prožít → pochopit → přenést do praxe

Průvodce pomáhá účastníkům pojmenovat, co zažili, a co to znamená pro ně a pro přírodu kolem.

Tak se z dobrovolnické práce stává i vzdělávací zkušenost, která mění postoje a chování.

Klimatické vzdělávání

Klimatické vzdělávání učí chápat souvislosti mezi člověkem a planetou a přetvářet bezmoc v naději a akci. Na víkendovce se tyto čtyři principy (MŽP 2021) projevují přirozeně v dobrovolnické práci a společném životě ve skupině.

1. **Přesnost a kritičnost** – pracuj s ověřenými zdroji, ne mýty.
2. **Blížkost a konkrétnost** – uč se na příkladech místa, kde žiješ.
3. **Emoce a sdílení** – dej prostor pocitům, mluv o nich otevřeně.
4. **Aktivní zapojení** – proměň poznání v činy.

Environmentální a globální rozměr

Podle přístupu EVVO a GRV (Lipka 2012) učení rozvíjí čtyři roviny:

vědět – cítit – jednat – spolupracovat. Cílem není jen informovat, ale podněcovat k odpovědnému jednání a vztahu ke světu. Globální rozměr připomíná, že to, co děláme v místě, má vliv i na jiná místa a lidi na Zemi.

Brontosaurí přístup

Hnutí Brontosaurus staví na základních hodnotách:

dobrovolnictví – zážitek – přátelství – vztah k místu – naděje.

Vzdělávání není oddělené od života akce – je jeho součástí. Každá aktivita má hlavu (smysl), srdce (prožitek) a ruce (čin). Tak vzniká učení, které je živé, pravdivé a má dopad. Dobrovolnické aktivity (např. sázení stromů, obnova mokřadů, péče o tůňe) mají přímý klimatický přínos. Jsou ideálním prostředkem, jak propojit vzdělávání s konkrétními opatřeními.

3. Příprava víkendové akce

Výběr tématu

Začínáme volbou tématu – tedy **hlavní myšlenky**, kterou chceme předat a kolem ní stavíme program. Téma nám pomáhá **stanovit cíle**, vybírat aktivity a rozhodovat, co do programu patří. Může být širší nebo konkrétnější, ale mělo by být pro víkendovku **uchopitelné**. Jasně zvolené téma sjednocuje tým, **usnadňuje přípravu** a přitahuje účastníky, které obsah skutečně zajímá. **Dramaturgie** pak slouží jako rámec, který drží akci pohromadě.

Stanovení cílů

Cíle určují směr, smysl a výsledek celé víkendovky. Díky nim víme, **proč akci děláme, co chceme změnit a jak poznáme, že se to podařilo**. Dobře zvolený cíl pomáhá propojit dobrovolnickou činnost s učením o klimatu a přírodě.

Proč jsou cíle důležité:

- dávají akci jasný směr – pomáhají sladit tým i účastníky,
- umožňují měřit dopad (co se podařilo, co jsme se naučili),
- pomáhají zacílit komunikaci – proč by se měli mladí přidat,
- podporují motivaci a pocit smyslu.

Jak vypadá dobrý cíl

Cíle by měly být **SMART** – konkrétní, měřitelné, dosažitelné, realistické a časově ohraničené. Dobrý cíl vždy odpovídá na otázky co, proč, pro koho a jakým způsobem.

Účastníci vysadí 200 stromků a pochopí, jak výsadba pomáhá krajinně zadržet vodu a reagovat na suchu.

Uděláme něco pro přírodu a řekneme si něco o klimatu.

Tento princip vychází z metodiky klimatického vzdělávání, která zdůrazňuje aktivní zapojení účastníků a propojení poznání s činem.

Výběr lokality a partnerů

Dobrá lokalita je základ smysluplné akce.

Vybírej ji tak, aby měla reálný přínos pro přírodu, místní komunitu i vzdělávací obsah.

Jak vhodnou lokalitu poznat:

- má **ekologický nebo kulturní význam**,
- umožňuje **praktickou práci**, která má viditelný výsledek,
- je **bezpečná a dostupná** pro účastníky,
- nabízí **vzdělávací rozměr** – něco, co se dá zkoumat, prožít, pochopit.

Příklady vhodných míst: chráněná území (např. národní parky, CHKO nebo přírodní rezervace), naučné stezky, obecní pozemky, mokřady, staré sady..

Skvělým pomocníkem může být **Mapotic**, databáze lokalit z celé ČR. (<https://www.mapotic.com/lokality-hnuti-brontosaurus>). Najdete v něm přehledně informace o zázemí, tamní dobrovolnické práci a kontakty.

Kde a s kým spolupracovat

Spolupráce přináší odbornou jistotu i lokální vazby.

Navazuj kontakt s:

- **místní samosprávu** – podpora, propagace, technické zázemí,
- správou CHKO / NP, regionální pracoviště AOPK, organizacemi působícími v ochraně přírody (např. ČSOP, ČSO, Rezekvítek...) – odborné vedení (jak z hlediska organizace a provedení práce, tak při představení lokality účastníkům), nářadí, materiál, zázemí (např. v budovách správ chráněných území),
- vědeckými institucemi nebo školami – zajištění odborného kontextu,
- místními spolky a komunitami – propojení s místními lidmi.

Musíme myslet i na to, aby náš zásah nebyl jednorázový, ale aby místo zůstalo funkční i po našem odjezdu – proto hledej lokalitu, kde navazuje dlouhodobější péče.

Struktura programu

Podle metodiky Hnutí Brontosaurus by měl program víkendové akce kombinovat tři základní prvky:

1. **praktickou činnost** – dobrovolnická práce v přírodě,
2. **vzdělávací bloky** – poznání souvislostí a reflexe,
3. **komunitní a relaxační prvky** – hry, sdílení, odpočinek.

Proč kombinovat různé složky programu

- Pomáhá to udržet **pozornost** a energii účastníků.
- Posiluje to různé typy učení – hlavou, srdcem i rukama.
- Umožňuje to prožít celý cyklus učení přírodou (*Evokace – Prožitek – Bádání – Souvislosti – Reflexe – Akce*, Lipka 2019).

Každá část programu má svůj pedagogický smysl – i zábava nebo klid může být vzdělávací, pokud má jasný záměr.

Role organizátorů a průvodců

Víkendovka stojí na lidech, kteří ji tvoří. Organizátoři tvoří **tým**, který společně připravuje **program**, vede účastníky a stará se o **bezpečí** i **atmosféru** akce. Do organizování vstupují z různých motivací – chtějí pomáhat krajině, pracovat s mladými, být součástí party nebo se učit novým dovednostem. V praxi však nejlépe funguje, když tým sdílí role průvodce i lektora: nejsilnější program vzniká **spoluprací**, ne rozdělením úkolů na „tvůrce“ a „realizátory“.

Je užitečné mít v týmu lidi, kteří garantují určité oblasti, ale není žádoucí, aby celá agenda zůstala **jen na jednom člověku**. U běžných víkendovek bývá dělení rolí spíše **přirozené** a **flexibilní**, protože některé funkce jsou atraktivnější a jiné náročnější. Pokud je ale **odpovědnost** sdílená a tým tvoří klíčová rozhodnutí společně, posiluje to kvalitu programu, vzájemnou podporu i radost z organizování. Podrobný přehled jak vytvořit tým, dynamiku týmu, jaké mohou být přesné role a spoustu dalších informací najdeš za QR kódem.

Silný tým není ten největší, ale ten, který sdílí záměr a hodnoty.

Kde oslovit mladé

- sociální sítě (Instagram, Facebook, Discord, YouTube),
- školní nástěnky, DDM, nízkoprahy, dětské domovy, fóra mládeže, klubovny spolků pracujících s mládeží,
- osobní pozvání od kamarádů nebo bývalých účastníků,
- doporučení od kamarádů, kteří již absolvovali naši akci.

Zvol hry, které podporují spolupráci a přirozený smích. Vyhýbej se soutěžení o výkon.

Shrnutí: 5 kroků k přípravě víkendové akce

Krok	Na co se zaměřit	Co si zkontrolovat
1	Vím, proč akci dělám a čeho chci dosáhnout.	Cíl je konkrétní (SMART), propojuje dobrovolnictví a vzdělávání o klimatu.
2	Lokalita má smysl, je bezpečná a nabízí reálný přínos pro přírodu.	Mám domluvené partnery (obec, CHKO, odborníky). Místo odpovídá tématu.
3	Program má rytmus a střídá práci, učení i odpočinek.	Každá část má smysl – víme, co účastníci prožijí, pochopí a odnesou si.
4	Každý zná svou roli, sdílíme cíle a hodnoty.	Máme zajištěno vedení, logistiku, metodiku i bezpečí.
5	Používám srozumitelný, přátelský jazyk.	Propagace běží – příspěvky, pozvánky e-maily.

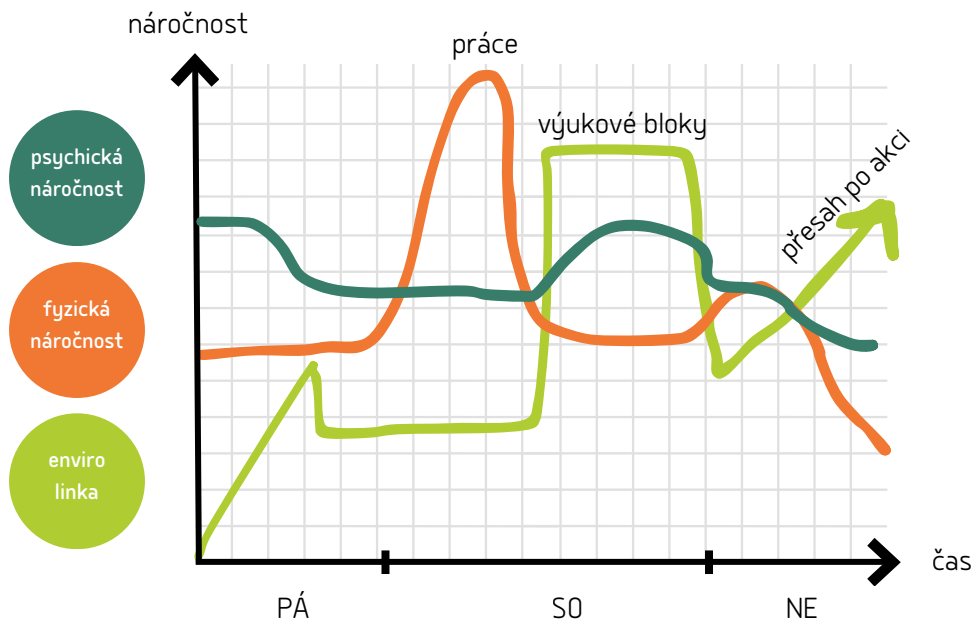
4. Realizace akce

Dramaturgie je umění skládat program tak, aby měl **smysl, rytmus a plynulost**. Pomáhá určovat:

- kdy má mít skupina **energii** a kdy prostor na **zklidnění**,
- jak se střídá **práce, učení, zážitek** a **odpočinek**,
- co potřebují účastníci zažít dříve, než se pustí do náročnějšího programu,
- jak se skupina **vyvíjí** – od seznámení až po hlubší spolupráci.

Dobrá dramaturgie podporuje vztahy, udržuje pozornost a napomáhá tomu, aby se mladí lidé učili přirozeně a s chutí. Je to skrytá kostra celé akce – když funguje, vše působí hladce a bezpečně.

Graf náročnosti víkendovky v průběhu akce

Úvodní motivační blok

Úvod akce určuje její atmosféru. Pomáhá vytvořit bezpečné prostředí, propojit a seznámit účastníky mezi sebou a probudit jejich zájem o téma.

Seznamovací hry a icebreakery. Na začátku víkendovky je důležité **rozbit ledy** a **podpořit vztahy** ve skupině. Účastníci by se měli na začátek poznat a minimálně se představit. Pomáhají hry, které jsou jednoduché, krátké a zábavné.

Kde hledat inspiraci:

Doporučujeme databázi her na hranostaj.cz

Případně články a příklady her na eduall.cz

Metodiky či kurzy můžete čerpat u Prázdninové školy Lipnice, Junák – český skaut, MŠMT – Práce se skupinou.

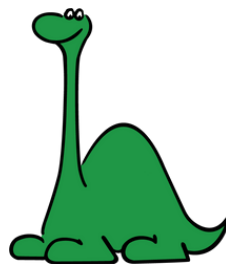

Zvol hry, které podporují spolupráci a přirozený smích. Vyhýbej se soutěžení o výkon.

Dobrovolnická činnost

Dobrovolnická práce je srdcem víkendové akce – konkrétní čin, který má **skutečný dopad** na krajinu i komunitu. K tomu, aby byla práce smysluplná, je důležité zvolit vhodnou činnost podle **ročního období**, počasí a potřeb lokality. Pokud místo neznáme, **konzultujeme** plán s odborníky (správa CHKO, obecní ekolog, místní ochránci). Ti mohou také na začátku vysvětlit účastníkům, **proč je práce důležitá** a jak zapadá do péče o krajinu.

Účastníkům dává větší smysl, když vidí **návaznost** práce v čase – některé činnosti vyžadují opakovanou péči (k výsadbám je třeba se vracet, kosení má smysl mozaikovitě, tůň je nutné čistit průběžně). Stejně tak je potřeba vědět, **jak práci dělat správně** – např. při výrezích dřevin je nutné vědět, zda je třeba ošetření herbicidem, jak pracovat bezpečně nebo jak chránit citlivé biotopy.

Příklady vhodných činností:

- výsadba stromů (adaptace na sucho),
- údržba tůní (zadržování vody),
- péče o staré sady (biodiverzita),
- kosení luk mozaikou (biodiverzita),
- výřezy náletových dřevin,
- úklid turistických tras, studánek nebo pramenů.

Když účastníci vědí, proč to dělají,
vnímají hodnotu svého přínosu.

Smysluplnost
= motivace.

Úvodní vysvětlení dopadu práce může účastníkům předat přímo odborník z dané lokality. Dodá tomu váhu a posílí propojení s místem.

Bezpečnost a právní rámec

Každá dobrovolnická činnost musí být bezpečná a legální. Při dobrovolnické práci jde v praxi hlavně o seznámení se s riziky práce, s nářadím a místem.

Dobrovolnictví se řídí **zákonem č. 198/2002 Sb.**, o dobrovolnické službě, a souvisejícími předpisy.

Organizátor je odpovědný za:

- školení **BOZP**,
- dostupnost **lékárničky**,
- **přiměřenost práce** věku účastníků,
- **pojištění** účastníků a informovaný souhlas.

Rady k zákonu a pojištění:

Nástroje pro vzdělávání a rozvoj

Tento blok nabízí nápadník metod a nástrojů, jak do programu začlenit vzdělávání, diskuzi a reflexi. Cílem je rozvíjet klimatickou gramotnost a kompetence k jednání – ne pouhé znalosti.

Vzdělávací bloky. Krátké interaktivní aktivity, které propojují téma s místem a zkušeností účastníků.

Typ aktivity	Příklad	Cíl
Workshop	„Jak klima ovlivňuje náš region?“ – práce s mapami, fotkami, daty.	Pochopit místní dopady klimatické změny.
Simulace / Hra	„Obec čelí suchu – co uděláme?“	Učit se spolupráci a hledání řešení.
Diskuze / Fórum	„Co mohu ovlivnit já?“	Rozvíjet občanskou odpovědnost.
Badatelská aktivita	Měření teplot, půdní vlhkosti, srovnání krajiny.	Propojit vědu, pozorování a zážitek.

Pedagogické nástroje a sledování vzdělávání. Průvodce může průběžně sledovat, jak účastníci naplňují vzdělávací cíle:

- **pozorováním** (aktivita, spolupráce, zájem),
- **krátkou reflexí** po bloku (co nového jsem zjistil/a, co mě překvapilo),
- **tvůrčím výstupem** – např. mapa, koláž, krátké video nebo příběh,
- **zpětnou vazbou** – jednoduchý dotazník, sdílení pocitů.

- Metodika Venkovní výuka (Lipka 2019),
- Active Citizens – Chráňme klima! (Člověk v tísni 2023).

Práce s emocemi a reflexí

Téma klimatu přináší i emoce – obavy, vinu, naději, úzkost, radost ze smysluplné práce. Učit se s nimi pracovat je stejně důležité jako získávat informace.

Jak na to:

- **Dej prostor sdílení** – „Jaké pocity, dojmy ve mě dnešní práce zanechala?“
- Nabídní **bezpečné prostředí** pro vyjádření pocitů.
- Pomoz najít zdroje naděje – **příklady dobré praxe**, místní iniciativy, osobní kroky.

Udržuj rovnováhu mezi vážností a lehkostí – pomáhá humor, hudba nebo společné tvoření.

Reflexe

Reflexe je **strukturované ohlédnutí za prožitou aktivitou**, které pomáhá účastníkům **pochopit zkušenost** a převést ji do další praxe. Začínáme vždy krátkým uvolněním emocí, aby měli všichni prostor vyjádřit, **jak se cítí a co v nich aktivita zanechala**. Teprve poté se vracíme k **popisu** toho, co se během programu odehrálo, aby si skupina sjednotila pohled na děj a každý doplnil, čeho si všiml. Následuje **hledání významu** – společně **pojmenováváme**, co fungovalo, co ne, a jak jednotlivé situace souvisejí s tématem nebo cíli programu. Na závěr účastníky vedeme k **přenesení zkušenosti** do jejich života: co si z toho odnášejí, jak to mohou využít a co by příště chtěli zkusit jinak.

Tato jednoduchá čtyřfázová struktura – **emoce, děj, smysl a dopad** – poskytuje průvodci oporu při vedení bezpečné a smysluplné reflexe. Reflexe ale nemusí vždy probíhat v podobě společného kolečka. Může mít podobu **hry, kreslení, diskuze ve dvojicích, trojicích** nebo tichého sdílení. Ideální je metody kombinovat – něco sdílet společně, něco „kreativní“ formou, něco v menších skupinkách. Kombinace pomůže udržet zájem a pozornost.

Pomocníkem ti může být metodický text *Jak zvládnout a vést reflexe*.

Participace účastníků

Víkendovka je ideální příležitost k rozvoji **aktivního občanství**. Účastníci by neměli být jen příjemci programu, ale i jeho spoluvůdci. Tento přístup vychází z principů neformálního vzdělávání a doporučení Rady Evropy (Youth Participation Strategy, 2022).

Proč zapojovat mladé do rozhodování:

- posiluje to **zodpovědnost a sebevědomí**,
- rozvíjí spolupráci a vedení skupiny,
- přináší nové nápady a **energii** do týmu,
- podporuje dlouhodobé zapojení do činnosti hnutí.

Jak to udělat:

- zapoj účastníky do přípravy části programu („co byste chtěli přidat?“),
- svěř jim menší **roli** – moderování hry, vedení části práce, přípravu jídla,
- nabídní možnost organizátorství (Cestičky nebo OHB).

Mladý člověk, který dostane prostor něco ovlivnit, zažívá, že na něm záleží.
To je základ motivace i budoucího dobrovolnictví.

5. Evaluace akce

Evaluace je proces, který pomáhá zjistit, jestli se podařilo naplnit cíle, které jsme si stanovili. Je součástí strategického řízení – **cíle a kritéria hodnocení si určujeme už při plánování akce**, ne až po ní. Díky tomu víme, co chceme sledovat, proč a jak.

Kritéria hodnocení

Při plánování akce si stanov několik sledovaných oblastí (kritérií).

Měla by odpovídat cílům akce i vzdělávacím záměrům.

U každého kritéria se zamysli: Jak poznám, že se to podařilo? Co budu sledovat?

Oblast	Co sleduji	Jak to poznám
Znalosti	Porozumění příčinám a důsledkům klimatické změny.	Účastníci umí pojmenovat příklady z místní krajiny, vysvětlí souvislosti.
Dovednosti	Schopnost navrhnout nebo realizovat adaptační opatření.	Dokážou popsat, co by šlo v praxi udělat (např. snižování eroze, výsadba stromů, hospodaření s vodou).
Postoje	Vztah k mému okolí, péče o místo, odpovědnost ke druhým.	Účastníci mluví o tom, že „místo je i moje“, nebo plánují, jak přispět doma.
Motivace	Ochota zapojit se i po akci.	Vyjadřují zájem o další akce, přihlašují se do klubu, navrhuji vlastní nápady.

Nástroje evaluace

Evaluace není složitý proces – jde o cílené pozorování a sdílení zkušeností, které dělá tým organizátorů.

V neformálním vzdělávání rozlišujeme dva pojmy:

- **reflexe** – okamžité sdílení zkušeností a pocitů (prostředek k učení).
- **evaluace** – záměrné hodnocení naplnění cílů (prostředek ke zlepšení příště).

Pro další literaturu doporučujeme například *Instruktorový slabikář*, Prázdňinovka – Práce s reflexí a hodnocením, 2018.

Kdo evaluaci provádí:

- **Organizátoři** / průvodci – sledují naplnění vzdělávacích a organizačních cílů,
- **externí facilitátor** – vyhodnocuje spolupráci, atmosféru, bezpečí nebo efektivitu komunikace.

Nástroj	Kdo ho využívá	Popis a přínos
Dotazník před a po akci	organizátoři + účastníci	Pomáhá zachytit změnu v postojích, znalostech a motivaci. Může být papírový nebo online (např. Google Forms).
Reflexní kolečko	účastníci	Strukturované sdílení po programu – co mě zaujalo, co jsem se naučil a co si pro sebe odnáším, co bych změnil. Pomáhá zpracovat prožitek a učit se z něj.
Kreativní evaluace	účastníci	Tvořivý způsob zpětné vazby – např. klimatický deník, kresba „co mi zůstává v hlavě“ nebo symbolické gesto.
Týmová evaluace	organizátoři	Krátké shrnutí po akci – co fungovalo, co bychom příště udělali jinak, jaký byl dopad. Může být zakončeno oceněním („největší aha moment týmu“).

Reflexe pomáhá účastníkům učit se z prožité zkušenosti. Evaluace pomáhá organizačorskému týmu učit se z celého procesu organizace.

Záznam a sdílení výstupů

Záznam evaluace není byrokracie – je to způsob, jak uchovat zkušenosti, měřit dopad a inspirovat ostatní.

Proč výstupy zaznamenávat:

- pomáhá zhodnotit, co se osvědčilo a co zlepšit,
- umožňuje sdílení zkušeností mezi týmy,
- posiluje transparentnost vůči partnerům a dárcům,
- slouží jako podklad pro propagaci a budoucí akce.

Jak záznam vést:

- krátká zpráva o akci (datum, místo, cíl, účastníci, průběh, výsledky, fotky),
- záznam evaluace (co se povedlo / co příště jinak),
- přiložené anonymizované dotazníky nebo výstupy (např. koláže, deníky, citace účastníků).

Sdílení výsledků podle cílové skupiny:

- komunita a partneři: příspěvek na webu, článek v lokálním tisku, prezentace na komunitní akci,
- účastníci: fotogalerie, poděkování, příběh na sociálních sítích,
- organizace: interní sdílení – databáze akcí, příklady dobré praxe.

Tipy k evaluaci

- Evaluaci plánuj už při přípravě akce – víš, co chceš sledovat.
- Kritéria vycházejí z cílů – znalosti, dovednosti, postoje, motivace.
- Reflexe slouží k učení, evaluace ke zlepšení.
- Záznamy a sdílení pomáhají budovat kontinuitu, důvěru i inspiraci pro ostatní.

Fáze akce	Cíl evaluace	Kdo se zapojuje	Nástroje / metody	Co sledujeme
 Před akcí (plánování)	Stanovit, čeho chceme dosáhnout a jak to poznáme.	Tým organizátorů, metodik, partneři.	Brainstorming nad tématem, cíly, logický rámec, plán evaluace.	Jasně formulované cíle, měřitelné ukazatele (znalosti, dovednosti, motivace).
 Během akce (realizace)	Průběžně sledovat naplňování cílů a atmosféru.	Organizátoři, průvodci, účastníci.	Pozorování, krátké reflexní kolečko, zpětná vazba během programu.	Zájem účastníků, srozumitelnost aktivit, spolupráce, bezpečí.
 Po akci (reflexe)	Zhodnotit dopad, získat podněty pro zlepšení.	Účastníci + tým.	Dotazník, klimatický deník, závěrečné sdílení, kreativní evaluace.	Co si účastníci odnášejí, jaké postoje nebo motivace se posunuly.
 Po návratu (shrnutí a sdílení)	Zpracovat výsledky a přenést zkušenost dál.	Tým organizátorů	Evaluační zpráva, článek, příspěvek na sociálních sítích.	Dopad akce, doporučení, příklady dobré praxe.

Evaluace je smyčka učení – to, co zjistíme, využijeme při příští akci.
Díky ní se každá víkendovka stává o kousek lepší.

6. Ukázkový scénář víkendové akce

Čas	Aktivita
Pátek	
19.00 – 20.00	příjezdová a uvádějící hra
20.00 – 20.30	uvítání, představení, krátká seznamka
20.30 – 21.00	večeře, ubytování
21.00 – 21.30	seznamky a icebreakry
21.30 – 22.30	hra (motivační, navozující spolupráci, ...) nebo přednáška
22.30 – 23.00	informace o dalším programu, informace o místě
Sobota:	
8:00 – 8:45	budíček, snídane, hygiena
8:45 – 9:00	pohybová aktivita – naladění na další aktivity
9:00 – 9:15	vedení do dobrovolnické činnosti
9:15 – 11:00	dobrovolnická práce
11:00 – 11:15	venkovní svačina
11:15 – 12:45	dobrovolnická práce, reflexe odvedené práce
12:45 – 14:30	oběd a pauza
14.30 – 18:30	např. vzdělávací bloky, hry a workshopy, seberozvojový program, pohybové týmové aktivity, reflexe
18.30 – 20:00	večeře a přestávka
19:30 – 21:30	večerní kreativní, společenský blok aktivit (kontrast k odpolední)
21:30 – 22:15	slavností uzavření dne
22:15 – 22:30	krátká neformální reflexe dosavadních aktivit a pocitů u ohně
22:30 – ...	kytary, volný program
Neděle:	
8:30 – 9:15	budíček, snídane, hygiena, rozcvička
9:15 – 10:30	dokončení hry
10.30 – 11.30	závěrečné sdílení a reflexe
11.30 – 12.15	plánování osobních kroků po akci
12.15 – 12.30	představení dobrovolnických aktivit (nejen) Hnutí Brontosaurus
12.30 – 13.30	oběd, rozloučení, odjezd

7. Praktické nástroje

V této kapitole najdeš konkrétní aktivity, metodické listy a hry, které můžeš využít během přípravy nebo přímo na akci. Cílem je usnadnit práci a nabídnout inspiraci pro vzdělávání o klimatické změně a adaptaci krajiny.

Metodické listy k adaptačním opatřením

Každý metodický list představuje jedno téma, které lze zpracovat formou workshopu, diskuse nebo terénní aktivity. Obsahuje: stručné vysvětlení, praktickou aktivitu, otázky pro reflexi a odkazy na další zdroje.

Téma	Co si účastníci odnesou	Možné aktivity
Les a klima – proč sázet stromy	Porozumí vztahu mezi lesy, uhlíkem a vodou v krajině.	Praktické sázení, měření vlhkosti půdy, kreslení „životního cyklu stromu“.
Voda v krajině – význam mokřadů	Pochopí, jak voda formuje místní klima a život.	Modelování toku vody v krajině, pozorování fauny a flóry u tůň, diskuze o retenci vody.
Biodiverzita a její role v adaptaci	Uvědomí si, proč je rozmanitost druhů klíčem ke stabilitě.	„Ekosystémová pavučina“, hledání druhů v okolí, srovnání monokultury vs. pestré louky.

Reflexní metody

Reflexe je nástroj, který umožňuje zpracovat prožitek a proměnit ho v učení. Níže jsou tři jednoduché způsoby, které lze snadno zařadit do programu.

Metoda	Jak na to	Cíl / Efekt
Kruh sdílení (reflexní kolečko)	Účastníci v kruhu krátce odpovídají na otázku (např. „Co mi dnes dalo smysl?“). Průvodce drží rytmus a prostor pro všechny.	Zpracování zážitků, budování důvěry, uzavření dne.
Mapa pocitů	Skupina společně vytváří velkou mapu s obrázky, barvami nebo symboly toho, co prožila.	Vizualizace emocí, rozvoj empatie, týmové porozumění.
Příběh z místa	Každý sdílí krátký příběh nebo moment, který ho během akce nejvíc oslovil.	Propojení účastníka s místem a tématem, ukotvení zážitku.

Hry a simulace

Tento blok obsahuje typizované formy her, které podporují porozumění klimatickým souvislostem. Slouží jako most mezi poznáním a prožitkem.

Typ hry	Příklad	Popis	Cíl
Simulace rozhodování	„Obec čelí suchu“	Účastníci zastupují různé role (obec, zemědělci, ekologové, firmy). Společně hledají kompromisní řešení.	Pochopit komplexitu rozhodování o krajině.
Scénář budoucnosti	„Klimatické scénáře 2050“	Tým tvoří modelovou obec v budoucnosti – rozhodují, jak reagovat na suchu, povodně nebo migraci.	Rozvíjet představivost a systémové myšlení.
Role-play vyjednávání	„Jednání o obnově mokřadu“	Každý má jiný zájem, cílem je dojít k dohodě.	Naučit se empatii, komunikaci a kompromisu.
Simulace systému	„Koloběh vody v krajině“	Účastníci akčním způsobem modelují pohyb vody krajině a snaží se učinit systémové zacházení s vodou šetrnější.	Ukázat problémy a jejich řešení v systémovém nakládání s vodou.

Po některých hrách je vhodné zařadit reflexi, po jiných zase ne. Často záleží i na skupině, proto by měl být přístup individuální.

8. Doporučení pro udržitelnost

Udržitelnost není jen o odpadech a ekologických produktech – je to způsob myšlení, rozhodování a chování, které respektuje přírodu, lidi a budoucnost. Víkendová akce Brontosaurus může být živým příkladem udržitelného jednání: v tom, jak se chováme, co jíme, jak cestujeme i jak spolu komunikujeme.

Udržitelnost akce

Udržitelnost víkendovky se dá promýšlet ve všech fázích – od příprav až po úklid po skončení. Každé rozhodnutí (co nakoupíme, jak se dopravíme, co použijeme) má svůj dopad.

1. Jídlo a vaření

- Upřednostňuj lokální a sezónní suroviny, nejlépe od farmářů v okolí.
- Omez maso – i částečná vegetariánská strava výrazně snižuje uhlíkovou stopu.
- Nakupuj bezobalově nebo ve větších baleních, plánuj množství podle počtu účastníků.
- Zpracuj zbytky – třeba formou společného vaření „co dům dal“ poslední den.
- Před akcí účastníkům napiš: „Přivez si vlastní hrnek, příbor a láhev na vodu – pomůžeme tak snížit odpad.“

Společné jídlo může být i vzdělávací moment – třeba krátká diskuze o původu potravin nebo jejich dopravě.

2. Ubytování a zázemí

- Vol ubytování, které respektuje krajinu – chaty, tábořiště, ekocentra, komunitní místa.
- Nepodlehaj marketingu „eko“ – ověř si, že jde opravdu o šetrné zařízení (např. úspora vody, třídění odpadu, lokální energie i potravin). Pozor na greenwashing.
- Minimalizuj spotřebu energie a vody, vypínej zbytečná světla, používej ekologické čisticí prostředky.
- Pokud jste venku, dodržujte princip Leave No Trace – „co si přinesu, to si zase odnesu“.

3. Doprava a materiály

- Upřednostnit společnou dopravu (vlak, autobus, spolujízdu).
- Nářadí a materiály si půjčuj nebo recykluj z dřívějších akcí. Často lze půjčit přímo na místě či se zeptej svého článku či regionálního centra, která mají své nářadí.
- Omez používání plastů a jednorázových obalů.
- Vedení seznamu vybavení pomáhá snižovat plýtvání (sdílená výbava klubu / regionu).

Udržitelnost do budoucna – zapojení účastníků po akci

Víkendovka nekončí odjezdem. Smyslem je, aby účastníci pokračovali – ať už drobnými změnami doma, nebo zapojením do hnutí.

Jak zapojit účastníky dál	Proč to má smysl
Nabídní navazující akce – jiné víkendovky, tábory, ekologické projekty.	Pomáhá udržet energii a motivaci po akci.
Podporuj vlastní iniciativy účastníků – dej jim prostor vést část programu, připravit blok.	Posiluje sebevědomí, pocit smyslu a odpovědnost.
Vytvoř komunikační kanál po akci – např. společná chat na sítích, e-mail, fotky.	Udržuje vztahy a připomíná sdílenou zkušenost.
Inspiruj je k lokálním činům – třeba školní projekt, komunitní akce, úklid potoka.	Přenášší dopad víkendovky do každodenního života.
Přizvi účastníky ke členství v HB – společná komunita.	Přímé zapojení do dění v Brontosauru, dostaneš pravidelné info o akcích.
Pozvi účastníky do organizátorských kurzů HB.	Naučí se organizovat vlastní akce a násobit tak dopad dobrovolnické práce.

Sdílení dobré praxe

Dobrá praxe neznamená „dokonalá akce“. Naopak – často vzniká právě tehdy, když se něco nepovede, ale tým se z toho dokáže poučit.

Co je dobrá praxe:

- akce, která naplnila svůj smysl, i když ne vše šlo podle plánu.
- situace, kdy se tým dokázal poučit a zlepšit.
- zkušenost, která může inspirovat jiné organizátory – i v tom, co dělat jinak.

Mladí organizátoři často vnímají chybu jako selhání – ale každá chyba je příležitostí k růstu. Z chyby se vždy dá odnést ponaučení – jak to příště udělat lépe, jinak. Proto je důležitá reflexe a evaluace akce.

Jak na to:

- zpracuj **krátké shrnutí** po akci: „Co se povedlo – Co bychom příště změnili – Co nám pomohlo.“
- vytvořte **databázi inspirací** – fotky, tipy, hry, citáty účastníků.
- sdílej s ostatními články a kluby, na brontosaurus.cz nebo sociálních sítích.

Zapoj se do **evaluačních setkání HB** – prostor pro vzájemné učení.

Sedmero pro organizátory

1. Buď příkladem, ne návodem.
2. Mladí lidé si nejvíc odnášejí to, co vidí v tobě – tvou opravdovost, klid i nadšení.
3. Uč skrze zážitek, ne přes slova.
4. Klimatické vzdělávání se děje v pohybu, v tichu u tůně, při smíchu i v dešti.
5. Vytvářej prostor, ne program.
6. Dej účastníkům možnost něco objevovat, ne všechno říkat dopředu.
7. Dobrý organizátor otevírá dveře – a ostatní jimi nechává projít.

Závěr

Dobrovolnické akce představují **jedinečný prostor**, kde se setkává **čin, učení i osobní růst**. V dnešní době klimatických výzev mají navíc obrovský potenciál stát se **živou formou klimatického vzdělávání** – ne prostřednictvím výkladu, ale skrze vlastní zkušenost, prožitek a společnou práci.

Když mladí lidé společně sázejí stromy, čistí tůň nebo pomáhají obnovovat krajinu, neučí se jen o klimatu – učí se **odpovědnosti, spolupráci, trpělivosti a důvěře**. Zjišťují, že i malé činy mají význam, že změna nezačíná daleko, ale tady – v místě, kde právě stojí.

Dobře připravená dobrovolnická akce tak může být **mikrosvětem udržitelnosti**:

- propojuje poznání s **emocí**,
- dává prostor **jednat** a nést dopad svých činů,
- posiluje **vztah k místu**, přírodě i lidem kolem nás,
- učí, že **péče o svět** není povinnost, ale radost a společenství.

Tato metodika nabízí rámec, **jak dobrovolnické akce plánovat, realizovat a vyhodnocovat** tak, aby byly nejen organizačně zvládnuté, ale i pedagogicky smysluplné.

Ukazuje, jak lze vnést do víkendových akcí **principy klimatického vzdělávání**, jak rozvíjet **kompetence k odpovědnému jednání** a jak podporovat **mladé lidi jako tvůrce pozitivní změny**.

Každý organizátor, který s touto metodikou pracuje, se stává součástí většího příběhu – příběhu lidí, kteří věří, že **péče o přírodu a druhé může změnit svět**. A že i malá akce, když je dělána s respektem, radostí a vizí, může zanechat stopu, která trvá.

„Vychovávat sebe i druhé prací, vlastním příkladem, hrou i bezprostředním kontaktem s přírodou k zodpovědnému přístupu k životu a planetě.“

Zdroje

- Climate Visuals (www.climatevisuals.org)
- climategames.cz – interaktivní hry o klimatu,
- Fakta o klimatu (www.faktaoklimatu.cz)
- hravestromy.cz – environmentální hry pro mládež,
- a co my? Proč a jak se učit o změně klimatu – kolektiv autorů (MŽP, 2021).
- ČAJKA, Adam. Moje cesta ke světu: portfolio globálního vzdělávání. Brno: NaZemi, z.s. ve spolupráci s Junákem – českým skautem, tiskovým a distribučním centrem, z.s., 2017. 147 nečíslovaných stran.
- LIPKA – ŠKOLSKÉ ZAŘÍZENÍ PRO ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ. Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání. Metodický materiál. Brno: Lipka, 2019.
- MÁČHAL, Aleš. Úvod do environmentální výchovy a globálního rozvojového vzdělávání: soubor učebních textů. 1. vyd. Brno: Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, 2012. 282 s.
- MALÍŘOVÁ, Eva. Lidé v pohybu: metodika pro práci s tématy uprchlictví a migrace. Praha: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z.s. ; NaZemi, z.s., 2016. 128 stran.
- METODIKA Akce od A do Z Dalimil Toman a Lucie Lomičová, Hnutí Brontosaurus, 2025
- TOMAN, Dalimil. Environmentální vzdělávání a výchova. Metodika. Brno: Hnutí Brontosaurus, 201776 s.

Hnutí Brontosaurus je česká nezisková organizace, která se zaměřuje na ochranu životního prostředí a volnočasové aktivity převážně pro děti a mladé lidi. Propojujeme dobrovolnickou práci pro přírodu a památky, smysluplnou zábavu a vzdělávání s důrazem na bezprostřední kontakt s přírodou, rozvoj osobnosti a aktivní zapojení jednotlivce.

NAŠE VIZE

*„Chceme svět, kde lidé nejsou lhostejní ke svému okolí,
respektují a ctí přírodu a kulturní bohatství a společně o ně pečují.“*

Vzdělávání o klimatu a adaptaci v Hnutí Brontosaurus

Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy. Projekt posiluje kompetence organizátorů aktivit neformálního vzdělávání v Hnutí Brontosaurus tak, aby uměli téma klimatické změny srozumitelně a efektivně komunikovat. Podporuje osvětu a aktivní zapojování dětí, mládeže a veřejnosti na lokální úrovni.